

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G99

«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-07-5

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

G99

ISBN 978-601-7697-07-5

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

[Emperor%20Selections%20from%20the%20Historical%20Records.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.pdfdrive.com/the-search-for-modern-china-e40188789.html)
(Есепке алынған күн: 30.03.2024)

10 The Search for Modern China / Jonathan D. Spence [Электрондық ресурс] // <https://www.pdfdrive.com/the-search-for-modern-china-e40188789.html> (Есепке алынған күн: 30.03.2024).

ӘОЖ 94(560):328.32

«БІР БЕЛДЕУ-БІР ЖОЛ» АЯСЫНДА ҚАЗАҚСТАН-ҚЫТАЙ ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫНЫҢ БАҒЫТТАРЫ

Қожайхан Абзал Мәуленұлы

abzalkojaihan3@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ,

Халықаралық қатынастар факультетінің магистранты, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі - Г.У.Биримкулова

Жаһандық геосаясат пен экономикалық өзара тәуелділіктің серпінді ландшафтында Қытай ұсынған "Бір белдеу - бір жол" бастамасы халықаралық сауда мен қарым-қатынасты өзгерткен қозғаушы күшке айналды. Бұл өршіл бастаманың негізінде Қазақстан мен Қытай арасындағы, әсіресе энергетика сияқты маңызды саладағы стратегиялық әріптестік жатыр. Орталық Азияның шекарасында орналасқан бұл екі ел экономикалық дамудың, инфрақұрылымды дамытудың және энергетикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің жаңа жолдарын ашып, бірлескен ынтымақтастықты бастады.

БББЖ шеңберіндегі Қазақстан мен Қытай арасындағы серіктестік жаһандық энергетикалық динамиканың дамып келе жатқан сипаттамасының маңызды тарауын білдіреді. Екі елдің де бірегей артықшылықтары бар: Қазақстанның орасан зор энергетикалық ресурстары бар, ал Қытай әлемдегі ең ірі энергия тұтынушысы болып табылады.

Көбінесе геосаяси стратегиялардың орталығы болып табылатын энергетикалық сектор Қазақстан мен Қытайдың мүдделері жақындасып, алшақтайтын эпицентрге айналды.

Осылайша, қытайға энергия импортының қосымша көздері ретінде Орталық Азия елдері егемендік жылдарында маңызды рөл атқарды. Аймақ бастапқыда ҚХР-да Таяу және Таяу Шығысқа қарағанда тұрақты болып саналды, бұл Пекинге мұнай импортын әртараптандыру саясатын жүргізуге мүмкіндік берді. Алайда, осы уақытқа дейін ҚХР мұнай импортының құрылымындағы Орталық Азия мұнайының үлесі салыстырмалы түрде аз болып қала береді.

ҚХР Бас кеден басқармасының деректері негізінде, 2024 жылы мұнай импорты 563,99 млн тоннаны құрады, оның ішінде мұнайдың 19% – ы Ресей, 0,2% - ы Қазақстаннан импортталды.

Мәселен, қазақстанның үлесі пайыздық мәнде аз болса да, Қытайдың мұнай импорты көздерін әртараптандыру жөніндегі кең стратегиясының маңызды аспектісі болып табылады. Қарапайым көлемге қарамастан, бұл қарым-қатынас Қытайдың бір жеткізушіге тым көп сенбестен энергетикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге ұмтылатынын көрсетеді. Мұнай қорына бай Қазақстан географиялық жақындығын және екі ел арасындағы мұнайды тікелей тасымалдауға ықпал ететін құбырлар сияқты қолданыстағы инфрақұрылымды ескере отырып, Қытай үшін тұрақты және стратегиялық ыңғайлы әріптес болып табылады.

Демек, БББЖ бастамасы шеңберінде Қазақстан мен Қытай арасындағы энергетикалық ынтымақтастықтың өсіп келе жатқан маңыздылығында екі ел үшін де, бүкіл аймақ үшін де келесі себептер бойынша шешуші мәнге ие: энергетикалық қауіпсіздік, инфрақұрылымды дамыту, экономикалық өсу, геосаяси ойлар және экологиялық тұрақтылық. "Белдеу және жол" бастамасы аясындағы Қазақстан-қытай энергетикалық ынтымақтастығының негізгі бағыттарын түсіну Осы

стратегиялық әріптестіктің геосаяси, экономикалық және экологиялық аспектілеріне қызығушылық танытатын саясаткерлер, кәсіпкерлер мен зерттеушілер үшін қажет [1].

Қазақстандық "Қазмұнайгаз" мемлекеттік мұнай-газ компаниясы мен Қытай Ұлттық Мұнай Корпорациясы (CNPC) екі мұнай құбырын кеңейту мүмкіндігін талқылап жатыр.

Кеңқияқ-Атырау және Кеңқияқ-Құмкөл мұнай құбырларының өткізу қабілетін арттыруға болады, бұл Қазақстанның қытайға шикі мұнай экспортының көлемін арттыруы мүмкін.

Кеңқияқ-Атырау мұнай құбырының өткізу қабілетін жылына 6 миллион тоннадан 12 миллион тоннаға дейін екі есеге арттыруға болады, Ал "Кеңқияқ-Құмкөл" мұнай құбырының өткізу қабілетін қазіргі уақытта жылына 10 миллион тоннадан жылына 15 миллион тоннаға дейін арттыруға болады.

Сонымен қатар, "Кеңқияқ-Атырау" құбыры арқылы 4,5 миллион тонна мұнай айдалған уақытта, Кеңқияқ-Құмкөл құбыры арқылы 8,1 миллион тонна мұнай жөнелтілді. [2]

Кеңқияқ-Құмкөл-батыс Қазақстан және Ақтөбе мұнай кен орындарынан шикі мұнайды тасымалдайтын "Қазақстан-Қытай" Құбырының бірінші учаскесі.

Жалпы, "Қазмұнайгаздың" атқарушы директоры Мағзұм Мырзағалиев "Қазақстан-Қытай" құбырын кеңейту 200 миллион долларды құрайтынын айтты. Өткен аптада Сианьда өткен Қазақстан-Қытай келіссөздері аясында кеңейту жобасының құны шамамен 200 миллион долларды құрайтынын айтым, жұмысты келесі жылы бастап, оны екі-үш жылдан кейін аяқтайтынын айтып өтті.

Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қытайға сапары аясында Қазмұнайгаз және Қытайдың мемлекеттік энергетикалық CNPC компаниясы арасында мұнай-газ саласындағы стратегиялық ынтымақтастығын кеңейту туралы келісімге қол қойды.

Келісім геологиялық барлау және мұнай өңдеу саласындағы ынтымақтастықты жандандыруды, сондай-ақ Қазақстан-Қытай мұнай құбыры арқылы тасымалдау көлемін ұлғайту мүмкіндіктерін зерттеуді қамтиды.

Атап айтқанда, Қазмұнайгаз мен CNPC көптеген жылдар бойы бірлескен жұмыс барысында берік сенімді қарым-қатынасты дамытты, Қазақстан үшін маңызды мұнай-газ жобалары бірлесіп жүзеге асырылуда. Бүгін қол қойылған Келісім-бұл компаниялар арасындағы серіктестікті нығайтудың келесі кезеңі", - деді Мирзағалиев.

Айтылған ақпарат бойынша, жобан бойынша құбырларының кеңеюі Қазақстан мен Қытай арасындағы энергетика саласындағы стратегиялық, ұзақ мерзімді серіктестіктің айқын көрсеткіші болып табылады

ҚХР-на жүк тасымалының 90 % - ға жуығы теңіз жолымен жүзеге асырылады, оған Қытай Республикасының импорттық және экспорттық жүктері кіреді. Осыған сүйене отырып, Қытай ресурстарды жеткізудің тұрақты және сенімді көздерін табу үшін көпжылдық мақсатты күш жұмсайды. Әрине, бай ресурстары бар Орталық Азия КСРО ыдырағаннан кейін жаңа Тәуелсіз Мемлекеттер құрылғаннан бері ҚХР-ның назарына ілікті.

1997 жылдың қыркүйегінде ҚХР мен Қазақстан арасында мұнай-газ саласындағы ынтымақтастық туралы үкіметаралық келісім жасалды. Бұл оқиға Бейжіңнің Орталық Азиядағы саясатының жаңа кезеңінің басталуының белгісі болды. Бұл оқиға Бейжіңнің Орталық Азиядағы саясатының жаңа кезеңінің басталуының белгісі болды.

Тұрақтылықты сақтау мақсатында Қытай Үкіметі "Батысты игеру" стратегиясын қабылдады. Бейжің саясатында Орталық Азия мемлекеттерінің орны мен рөлі өсті, аймақ елдері Шыңжаң үшін маңызды сауда - экономикалық серіктестерге айналды.

Бізде Қытаймен сыртқы сауда көлемі 2023 жылы шамамен 23 млрд долларды құрады., ал Қытайдың әлеммен сыртқы сауда көлемі триллион доллардан асты. Бұл көлемдер біз үшін маңызды болғанымен, біз бір нәрсеге әсер ете алмаймыз. [3]

Бұл екі ел арасындағы стратегиялық серіктестіктің тереңдігінің айқын көрсеткіші. Бұл инвестициялар инфрақұрылымды кеңейтуге және жаңғыртуға ықпал етіп қана қоймай, мұнай-газ

кен орындарын барлау мен игеруге жаңа мүмкіндіктер ашады. Қайта өңдеуге және мұнай-химияға инвестиция сала отырып, елдер өздерінің энергия ресурстарының қосымша құнын арттырады, осылайша экономикалық даму мен энергетикалық қауіпсіздікті нығайтады. Бірлескен жобалармен ынталандырылған технологиялар мен инновациялармен алмасу энергетика саласындағы стандарттар мен тиімділіктің жақсаруына әкеледі. Қазақстан мен Қытай арасындағы саяси және экономикалық байланыстарды нығайтудан басқа, бұл инвестициялар Орталық Азиядағы тұрақтылық пен экономикалық өсуге ықпал ете отырып, өңірлік деңгейге айтарлықтай әсер етеді. Нәтижесінде, инвестициялар энергетика саласындағы одан әрі ынтымақтастықтың негізін қалыптастырып қана қоймай, экономиканың әртүрлі секторларын қамтитын кең ауқымды халықаралық өзара іс-қимылға жол ашады.

Кейбір сыншылардың айтуы бойынша, Қазақстан экономикасы жыл сайын Қытайдың инвестициялары мен несиелерінің қапқанына көбірек түсуі мүмкін. Бұл әр түрлі дәрежеде, Орталық Азияның барлық басқа мемлекеттеріне де қатысты. ҚР Ұлттық қорында жеткілікті қаражат мемлекеттік стратегиялық жобаларға инвестиция ретінде пайдаланылуы мүмкін болған жағдайда, басшылық соңғы уақытқа дейін Бейжіңнен несие алуды жөн көргені туралы көп айтылады.

ҚХР-мен ынтымақтастықты қысқартуды жақтаушылар Қазақстанның мұнай өнімдерінің ішкі нарықтары болашақта Қытайға тәуелді болуы мүмкін деп санайды. Қазір үш Мұнай өндіруші зауыт (МӨЗ) қытайлық ақшаға жаңғыртылғаннан кейін Ресейден жанар-жағармай материалдары (ЖЖМ) жеткізілімдеріне бұрын болған елеулі тәуелділікті алып тастады, бірақ ресми биліктің сыншылары шетелдегі қазақстандық толлингтік операциялардың жандануына назар аударуда.

Қазақстан-қытай энергетикалық ынтымақтастығының негізінде екі елдің экономикалық ландшафттарын өзгерткен экономикалық симбиоз жатыр. Бай энергетикалық ресурстарға ие Қазақстан Қытайда өзінің мұнайын, газын және пайдалы қазбаларын өткізудің маңызды нарығын тапты. Қытай өз кезегінде өзін тұрақты және әртараптандырылған энергия көзімен қамтамасыз етеді, бұл оның тұрақты экономикалық өсуі үшін өте маңызды. Қытай-Қазақстан мұнай құбырын салу және энергетикалық инфрақұрылым желілерін кеңейту осы әріптестіктен алынатын елеулі экономикалық пайданың мысалдары болып табылады. Қазақстан-қытай энергетикалық ынтымақтастығының геосаяси салдары екіжақты мүдделерден асып түседі. Қазақстанның Еуропа мен Азия арасындағы құрлық көпірі ретіндегі стратегиялық жағдайы Қытайдың қорғаныс өнеркәсібі саласындағы көзқарасына сәйкес келеді, бұл елді жаһандық энергетикалық және сауда желілеріндегі маңызды түйін ретінде көрсетеді. Бұл ынтымақтастық Қазақстанның геосаяси позициясын нығайтып қана қоймай, жаңа Жібек жолының контурын қалыптастыра отырып, Қытайдың Орталық Азия өңіріндегі ықпалын нығайтуға ықпал етті [4].

Сандық көрсеткіштер ынтымақтастықтың әсерін нақты бағалауды қамтамасыз етсе, Статистика экономикалық өзара тәуелділік пен стратегиялық маңыздылықтың мәнін ашады. Энергия саудасы көлемінің өсуі, құбыр желілерінің кеңеюі және жаңартылатын энергия көздері жобаларына инвестициялардың ұлғаюы тек сандық көрсеткіштер ғана емес, сонымен қатар бүкіл өңірлердің энергетикалық тағдырын қалыптастыратын серіктестіктің көрінісі болып табылады.

Қорытындылай келе, жоғарыда аталған факторларды ескере отырып, БББЖ бастамасы шеңберіндегі Қазақстан-Қытай энергетикалық әріптестігі жаһандық энергетикалық ландшафттағы бірлескен кәсіпорындардың трансформациялық күшінің айғағы болып табылады. Экономикалық операциялардан басқа, бұл геосаяси күш, технологиялық инновациялардың катализаторы және тұрақты дамудың шамшырағы. Екі ел жаһандық геосаясат пен энергетикалық динамиканың күрделі ағымдарын шарлауды жалғастыра отырып, олардың ынтымақтастығы ортақ мүдделер, өзара сыйластық және ортақ ұмтылыстар екі елдің де, кеңірек әлемдік қауымдастықтың да ұжымдық игілігіне жақындайтын болашаққа апаратын жолды жарықтандыратын байланыс болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Carolijn van N. China's Communication of the Belt and Road Initiative Silk Road and Infrastructure Narratives // Routledge Frontiers of Political Economy. – 2022. – P. 12
2. Атырау-Кенкияқ-Құмкөл» мұнай құбырының жылдық қуаты 2 есе ұлғаяды //
3. https://kaz.inform.kz/news/atyrau-kenkiyak-kumkol-munay-kubyrnyn-zhyldyk-kuaty-2-ese-ulgayady_a3935336/ [Есепке алынған күні: 27.09.2024].
4. Глава государства принял участие в казахско-китайском инвестиционном круглом столе // http://www.scio.gov.cn/ztk/dtzt/2015/33995/34002/34016/Document/1463767/14637_67.htm. [Есепке алынған күні: 11.09.2023].
5. 乌克兰危机对“一带一路”的地缘政治经济影响 // <https://aoc.ouc.edu.cn/2023/0411/c9824a429351/pagem.htm> [Есепке алынған күні: 03.10.2023].

УДК 159.9

КОЛЛЕКТИВИЗМ И КОНФОРМИЗМ В ЯПОНСКОМ ОБЩЕСТВЕ

Маратова Назира Жарасовна

maratova_nzh@enu.kz

студентка факультета международных отношений,
ЕНУ им. Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан
Научный руководитель – А.М. Азмуханова

В современном, научном и исследовательском обществе в эпоху глобализации интерес к межкультурным аспектам становится все более и более заметным. Одной из самых удивительных и культурно насыщенных стран Восточной Азии, привлекающих внимание исследователей, является Япония. Она славится не только традициями и культурой, но также особенному поведению и манерами, воспитываемых в обществе.

В стране, где древние традиции переплетаются с инновационной современностью, особое внимание уделяется концепциям коллективизма и конформизма. Эти два феномена играют важную роль в формировании уникальной динамики японского общества. Они пронизывают все сферы жизни - от семейных отношений и трудовой этики, до образовательной системы и повседневных ритуалов.

Коллективизм. Термин "коллективизм" широко употреблялся в конце XIX - начале XX века [1:49], в период развития социологии и политической философии. Однако, сложно определить точного автора, так как многие ученые различными способами внесли свой вклад в формирование этого понятия.

Большой вклад внес нидерландский социолог Герт Хофстед, который предложил 4 параметра определяющих культурные различия народов на основе исследований, проведенных в 1960-е—70-е годы. В эти 4 параметра входят: индивидуализм-коллективизм, дистанция власти, избегание неопределенности и маскулинность-феминность. Эта классификация, пожалуй, является наиболее популярной и узнаваемой из-за ее научной обоснованности и практической полезности. В его работе "Cultures and organizations: software of the mind" мы затронем главу касающуюся конкретно коллективизма. Глава 2 "Dimensions of national cultures" раздел 4 "I, We, and They" приводит в пример ситуацию в бизнесе между саудовцами и шведами. У шведов бизнес строится вокруг компании, в то время как у саудовцев – вокруг человека, которого они уже хорошо знают и которому могут доверять. Связи между людьми, которые не имеют общих знакомых или друзей должны проходить в присутствии человека, который является посредником или "промежуточным звеном", которого знают обе стороны и которому доверяют. Различия